

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
„ pol leta	3 „ 30 „
„ četert leta	1 „ 70 „
„ mesec	— „ 60 „
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
„ pol leta	3 „ 80 „
„ četert leta	2 „ — „
„ mesec	— „ 70 „

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

t. 98.

V Celovcu v sredo 20. decembra 1865.

Tečaj I.

VABILO.

„Začetek — težek“, pravi naš prigovor. To je čutil tudi „Slovenec“, ko je začel leta 1865 hoditi na beli den. Pa priskočilo je mlademu „Slovenecu“ kaj hitro toliko prijatlov in podpornikov, da je že precej drugo polletje zrastel in se razširil skorej za polovico. Zatorej pred vsem drugim prelepa in serčna hvala in zahvala vsem, kateri so, bodisi kakor koli hoče, „Slovenca“ podpirali. Prosimo lepo, naj nam tudi zanaprej zvesti ostanejo vsi čestiti gospodje naročniki in dopisovavci.

Nasproti pa tudi „Slovenec“ terdno obljubi, da se bode zvesto in moško deržal svojega programa, svojega namena in svoje obljube: „Narodna ravnopravnost in prava svoboda v vseh zadevah in na vse strani mora tudi naša biti, naj bi se imelo tudi vse iz terte zvititi“, to je naše bandero, kteremu smo prisegli in kterega se deržimo in se hočemo deržati do konca svojega delovanja. Delali smo v žalostnih in nesrečnih časih; kaj bi pešali, ko se vsaj enkrat pomika rumeno solnčice tudi pred naša vrata! Visoka naša vlada je nastopila pravo pot, in kaže se tudi nam Slovencem pravična in dobra; — deželni naši zbori se pre-rojujejo in oglašajo se prijazni nam glasovi po takih deželnih zborih, po katerih poprejšnja leta nisi čutil in sledil niti pravičnosti niti usmiljenja do naših svetinj. Res da so ti nam pravični glasovi še redki in da morajo serčni korenjaki naši še slišati in požirati debelih in grenkih, — pa vendar veje po deželnih naših zborih že boljši duh. — Slovenski časniki, ki so človeku le tam pa tam v roke pršli, naši so že tudi pot v kavarne, gostivince, v poslopja bogatina pa tudi v kočjo pridnega kmeta. — Dopisovavcev, katerih si poprej lahko po perstih naštel, je zdaj že toliko, da morajo se prav zanimivi dopisi na stran polagati in dolgo čakati, da pridejo na versto. Da „družba sv. Mohora“ in „Matica slovenska“ naraščate, je tako znano, — in od naših „Čitalnic“ in „Sokolov“ donašajo nam časniki kaj veselih novic. Le počasno pa vendar lepo se suče kolo in gotovo se zaverti sčasoma tako, da pride naša narodna reč na verh.

Gledé na tako vesele okoliščine nastopi „Slovenec“ pogumnega serca drugo svoje leto in se bode razširil, ako se oglasi dosti naročnikov. Došel nam je spet prav spodbudljiv dopis iz spodnjega Štajerja, kateri nas prav krepko naganja, naj prenaradimo „Slovenca“ z novim letom v dnevnik, to je, v časnik, ki bi razun nedelje in zapovedanih praznikov izhajal vsaki den. Pa prevdarjali smo sami in pogovarjali se s prijatli in rodoljubi, — vsi pa spoznamo in čutimo, da bi bil tak časnik v resnici sicer potreben in neizrečeno koristen, vendar — časi niso še za to. Za denar je strašno terda, — tergi in mesta, ki ob velikej cesti stojé in ki bi dobivali iz takega časnika največ dobička, večidel še spijo žalostno spanje narodne zime, — zastava, ktera se mora po postavi za dnevnik vložiti, tudi še ni pri roci, — istina ali kapital, da bi se mogla ta draga draga naprava vsaj leto in den morebiti v veliko škodo naprej gnati, še tudi zmanjkuje. Vse to in še veliko drugih reči premislivši sklenili smo, da ostane „Slovenec“ prihodnje leto v duhu, v podobi in ceni, kakor je zdaj, — obljubimo pa, da bodemo pridajali od časa do časa kake pol tiskane pole; da smo pa tudi terdne volje, že drugo polovico leta 1866 „Slovenca“ izdajati v večej in lepšej obliki, ako se oglasi vsaj 150—200 naročnikov več. Dobička ne iščemo, ves svoj trud, vso svojo skerb in vse sitnosti darujemo veseli in radi na oltar domovine; po verhu pa še denarne škode terpeti, to bi bilo vendar preveč in nam tudi nemogoče.

Torej vse č. gg. naročnike, dopisovavce, rodoljube in prijatle, kterim je mar, naj se „Slovenec“ pokaže skorej v še večej in lepšej obliki, vabimo in prosimo, naj dregajo nemarne, naj zbudajo zaspane, naj ogrevajo merzle, naj zavračajo tiste, ki so jo zabredli in kervavi svoj denar mečljejo za malovredne in sovražne nam časnike. Gotovo najde lepa beseda lepo mesto in naročnikov število bode poskočilo, da doženemo srečno, česar vsi serčno želimo! Božja pomoč!

„Slovenec“ izhaja dvakrat na teden: v sredo in saboto in velja: Za celo leto 6 for. 20 kr., za pol leta 3 for. 30 kr., za četert leta 1 for. 70 kr., za mesec 60 kr. Po pošti: Za celo leto 7 for. 50 kr., za pol leta 3 for. 80 kr., za četert leta 2 for., za mesec 70 kr.

Prosimo, da se nam naročnina pošlje v frankiranih listih in še pred novim letom, da se ne zgodi, kar se je letos večkrat zgodilo, namreč da ne bode nam listov za naročnike zmanjkovalo; le nekaj iztisov več si jih bodemo dali tiskati, kakor jih potrebujemo za svoje naročnike.

Pri tej priložnosti priporočamo tudi „Slovenskega Prijatla“, ki prihodnje leto nastopa že svoj 15. tečaj.

Prizadeval si bode na vso moč, da bode vsem č. gg. naročnikom stregel kakor najboljši prijatelj. Donašal bode:

- Homiletične pridige za vse nedelje in zapovedane praznike, kakor ste jih že dobili meseca novembra in decembra.
- Pridige za vsakoverstne prilike: od cerkvenega patrona, pri cerkvenih slovesnostih, pri poroki, pogrebu i. t. d., kolikor bode prostor dopuščal.
- Keršanske nauke, ki so tako jederno, temeljito, razumljivo, in praktično izpeljani, da se lahko primerjajo najizverstnejšim v kterem koli jeziku bodi.
- Duhovske zadeve in novine zastran družbe sv. Mohora.

Da nam bo za vse te predalčke prostora dosti, bodemo zanaprej vsak mesec dajali eno celo tiskano polo več, torej celih pet tiskanih pol, cena ostane pa vendar le stara, to je štiri goldinarje na leto.

Kdor si „Slov. Prijatla“ na novič naroči, temu dajemo vse keršanske nauke do konec leta 1865 za tri goldinarje 50 kraje.

Komur se zljubi, more naročnino na oba imenovana časnika v frankiranem listu pod enim zavitkom poslati, zraven pa tudi še naročnino za „Slov. Glasnik-a“ in za družbo sv. Mohora pridjati.

Tudi je duhovnikov, ki si naročajo ne mških časnikov. Kar jih pa zastran teh lepo prosimo, je to, naj ne kupujejo in podpi-rajajo takih, ki so nam najhujši nasprotniki. Kdor si torej misli naročiti kak nemški časnik, temu se priporoča:

„Zukunft“, ki na Dunaju moško dela v duhu slovanskem in bode od novega leta izhajala vsak dan. Najcenejši dunajski dnevnik je, ker velja po pošti prejemana za četert leta le 4 gold.

Dalje v Ljubljani „**Triglav**“, ki izbaja vsako sredo in saboto in velja po pošti za četert leta 1 gold. 70 kr.

Slednjič se v federalističnem, sv. veri in vsem narodnostim pravičnem duhu vse hvale vredno obnaša „**Drapost**“, ktera hodi v Celovcu vsak teden dva krat na dan in velja za četert leta po pošti 2 gl. 30 kr.

Kdor premore, naj le poskusi, — gotovo mu ne bode žal za naročnino; zvedel bode novic, imel kratek čas, zraven bode pa še našo reč podpiral.

Prosimo, naj nas rodoljubni Slovenci tudi zanaprej podpirati blagovolijo!

V Celovcu 16. decembra 1865.

A. Einspieler,

lastnik.

J. Božič,

vrednik.

Politična premišljevanja.

— Od Savine 4. decembra.

„Nova Presse“ se je, ni še davno temu, nad tem togotila, da bi avstrijski cesar zraven cesarske krone na svoji glavi tudi še moral nositi vojvodsk ali grofovsk klobuk, ali celo „Vojvoden-Mütze“. Uboga reva misli, da so ta pokrivala na cesarski glavi kaj nečastnega? Ako nista nečastna „kalpak“ (klobuk) ali oberstarski „čako“, ktera cesar na glavo postavi, kedar hoče en ali drug polk svojih zvestih vojakov počastiti, so še manj nečastna tista pokrivala, ktera so enake veljavnosti, kakor krona. Če se svitli cesar pokaže med svojimi zvestimi Tiroljci z grofovskim klobukom na glavi, dvomil ne bode noben Tiroljec, da pokneženi grof tiroljski tudi ni avstrijski cesar; ravno tako, ako pride v Gradec ali v Ljubljano z vojvodskim klobukom, ne bodedo ga samo častili kot vojvoda, temuč tudi ko mogočnega cesarja avstrijskega. Prepričani smo, da bode Avstrija na podlagi enakopravnosti vseh narodov mogoča in bogata, in da so historično-politične individualitete (osebnosti) močnejše brambe, kot enoličnost dežel, vstrojenih po enakem kopitu. Nam federalistom se je v štajerskem deželnem zboru očitovala nepravilno in hudo naša zvestoba kot antidinastično, antimonarhično in illiberalno mišljenje, in da želimo take državne zveze, ki ni druga, kakor republika (ljudovlada)! Tako so vzvišeni vladarji habsburške rodovine bili že od nekdanj samo pervosedniki republiki, ko so avstrijske dežele imele še svojo deželno samoupravo; tako so vsi cesarji habsburške hiše, kateri so imeli više gospodarstvo čez grofijo tiroljsko in goriško, čez vojvodine: štajersko, koroško in kranjsko, bili samo „Landamani“, nikdar pa cesarji. Tako so pa tudi še le v novejših časih postali pravi suvereni in monarhi. Habsburška krona je čvrsteje stala, kedar je še tudi zraven sebe terpela grofovsk in vojvodsk klobuk, kakor sedaj, — in svobodno rečemo, kedar bode naš svitli cesar v Budapešti na glavo si postavil kono sv. Štefana, v zlati Pragi sv. Vavclava, v Ljubljani, Celovcu in Gradcu vojvodsk klobuk notranje-avstrijskih voj-

vodov, itd., od onih mal bode novi prerod Avstrije in rodila se bode ona iz pepela kakor tič feniz.

Narodi bodo, ker svitla cesarska krona tudi časti bisere poedinih dežel, iz katerih je ona skovana, še z večo zvestobo se družili okoli nje, in meč in križ, plug in kladvo, vse bode pomagalo zidati velikanski državni dom.

V svojih poglavitnih mestih se bodo zbirali državljani in najpoprej posvetovali, kar je treba domačiji, potem pa v cesarskem mestu, kar je treba vesoljni domovini.

Svitli cesar Franc Jožef naj ustanovi novo pragmatično sankcijo, ali ne gledé na dedovino, ker ta je že ustanovljena in zaprisežena, marveč gledé na politično-historične uprave: naj narodom, ker ti so stopili na mesto nekdanjih deželnih stanov, predloži načerte, kako naj se v vsakem kraljestvu, v vsaki deželi ustanovi svobodna samouprava, naj izda pravičen voliten red, in narodi bodo mu poslali v deželne hiše možé, kateri ne ljubijo samo nje, temuč tudi vzvišenega vladarja, z modrim posvetovanjem bode skorej vstrojena Avstrija!

(Konec pride.)

Avstrijsko cesarstvo.

Vse zdaj gleda proti Buda-Pešti, kjer se ima razsoditi o avstrijski prihodnosti. Zares imeniten in osodopolen čas. Da bi ga pač prav spoznali! Svitli cesar je prišel 12. tje, 14. pa je svečano ogerski državni zbor odperl s prestolnim govorom ki ga je sam v madjarskem jeziku zbranim poslancem predbral. Kakor drugod, doneli so mu tudi tu živahni „eljen-klici“. Ogri sos tem večidel zelo zadovoljni. Je pa tudi izverstno od pl. Majlátha sestavljen in pervo, kar povdarja, je pragmatična sankcija, potem celokupnost ogerske krone, pa tudi skupne državne zadeve in njih skupno obravnavanje in preuredba tistih postav od l. 48, ki se ne vjemajo z današnjim stanjem in naposled obljuba, da, kakor hiro se ustava po sedanjih potrebah preuredi in z nova uterdi, izdalo se bode dotično vmestivno pismo in

cesar se da kronati kot ogerski kralj. — Serčno vsi želimo, da bi se res porazumili in kaj gotovega ustanovili! Obe zbornici ste pričele že svoje delovanje. V gosposki hiši, v kterej je 300 plemenitavev, je pervosednik pl. Sennyey, poslanci pa si ga sami volijo. Najprej se bode pečal zbor s pregledovanjem volitev. Tu pa bode imel prav dosti opraviti, ker je bilo pri volitvah toliko homatij, pretefov in umorov, da morebiti nikdar toliko. Tudi podkupljenja ali manjanja in družih nedopuščenih pripomočkov so se Madjari posluževali. Slovaki so postavili 25 kandidatov, pa nijeden ni bil za poslanca izvoljen! Vendar pa, če so Madjari pametni in zmerni, lahko še pravo zadenejo, — pa tudi se je zelo bati dualizma — ali potem stopi tudi najberže po Palackyevih besedah natora v svoje večne pravice, — česar naj bi se vendar še o pravem času spominjali!

16. je bila neki kupčijska pogodba z Angleško podpisana.

Pl. Hye je izvoljen za najvišega nadzornika avstrijskih ječ.

Piše se, da bodo za Beneško kmalo volitve za dež. zbor razpisane.

Pomiloščenja niso deželni vsi tisti, ki so iz ječ pobegnili in se tako kazni odtegnili.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Tiskarna pravda — Celovčanka.) V Celovcu je izhajal en sam časnik, pod imenom „**Drapost**“, vredenval ga je J. M. Schleichert, pomagal mu pa J. J. Krasnik, — dva po Celovcu in po vsej deželi dobro znana človeka. Nek dobrotnik, ki je sperva potrebno zastavo ali kavcijo vložil, preklical jo je in „**Drapost**“ je bila v nevarnosti, da pogine. V tej zadregi prileti g. Schleichert k g. Einspielerju, sili in sili ga, naj mu pomaga potrebne zastave poiskati. G. Sch. in E. se podasta k znanemu dobroserčnemu gospodu Rossbacherju, in glej! njuna prošnja ni bila zastonj, — „**Drapost**“ bila je pogina rešena.

inim narodom prikerpani in da tudi pod raznimi drugimi vladami ječijo, ali še večja nesreča je za nas razdroljeni naš pravopis, kterege pa ni vlada kriva, nego naša že tolikanj grajana nesloga. Naj bi nas bila avstrijska vlada tudi v eno celoto združila, bil bi naš pravopis radi tega vendar še razcepljen, kajti vsi Slavjani niso pod Avstrijo.

Kaj nam bode koristilo za tergovstvo, da je Stvarnik pol sveta sinom Slave podaril, da bi lahko največe tergovstvo med vsemi inimi narodi imeli? Kaj nam bo pomagala naša latinica, ako pa radi tužne pravopisne razcepljenosti na Serbsko in drugam ž njo občiti ne moremo? Zakaj vendar laške, francoske in nemške šege posnemamo, ako najlepše, njih pravopisne edinosti, ne posnemamo? Oj, kako serčno zdaj slavjanski duh vse svoje objema in jih želi bolj združiti, pa kaj da mu še manjka povoja, brez kterege je združenje nemogoče! Dajmo mupotrebno vidno ali tvorivno občilo, to je vzajemni pravopis, in Slavjani bomo eno, živo, ogromno telo, pred katerim se bodo vsi narodi priklanjali.

Besednik.

Za veliko tergovstvo med Slavjani je vzajemen pravopis potreben.

(Konec.)

Če je 18 milijonov Slovanov tudi po številu več, kakor 7 mil. Nemcev, spada jih vendar k enemu pravopisu manj, ker so na 5 in še več pravopisov razcepljeni in bi res tergovski učenci od enega slovanškega pravopisa še ne bili za veliko tergovstvo sposobni, ako bi tudi drugih slavjanskih mluv ali pravopisov ne umili; morali bi se vseh slavjanskih pravopisov učiti, kar bi jim več truda prizadelo, kakor pa sama nemščina. Iz dveh težav pa si človek le manjšo izvoli, ako se jim čisto zogniti ne more. Da se še zdaj v „Novičnim“ oglasniku le premnogokrat bere: „Ravno kar sem iz Berolina prišel in presnega blaga prinesel“, to so natisnjena spričevala, da so naši tergovci, ker se svojimi slavjanskimi brati

neposrednje občiti ne znajo, le na nemške fabrike navezani in da tudi gotove denarje za veliki nadavek doma nakupljene tje nosijo, ptuje dežele bogatijo, domačo pa ob denar in blagostanje spravljajo, katerih ne bomo tako hitro zopet nazaj dobili. Tergovcem bi moral radi pravopisne razcepljenosti tudi kak pravopisen zemljovid vedno pred očmi biti, da bi vedeli, do kterege kraja kateri pravopis sega in kje se kak drug začenja; takega pravopisnega zemljovida še tudi nimamo! Da je tedaj tergovstvo med Slavjani večidel le v ptujih rokah, da so še zdaj tergovske in druge šole le nemške in se slavjanski sinovi v njih poptujčujejo, da je v naši lepi Avstriji toliko pomanjkanja denarjev in da jih že zdaj naši ponemčeni tergovci v ptuje dežele nosijo za tako blago, ki bi boljšega si doma lahko pripravili, in da je zdaj skorej vse tergovstvo proti izhodu zaperto, od ktere strani se nam najsrečnejša obertinja kaže, kriv je veliko veliko temu med inimi vzroki tudi naš razcepljeni pravopis, da, on je prav ugodna voda na grostajčarski mlin!

Velika škoda je tudi za Slavjane, da so v naši Avstriji razkosani in posamezni kosi

Sčasoma se pa gg. Schleichert in Krasnik med seboj spreta, ločita in — na svitlo pride drug nov časnik: „Alpenblätter“. Se ve, da sta se pisano gledala in pikala, da je bil strah in sramota. G. vrednik „Draupost“ pa ni znal z denarjem gospodariti, in ako ravno je štel dosti naročnikov, vendar je zabredel v strašne dolgove. Prišlo je ž njim tako dalje, da sta bila že odločena ura in dan, kdaj pojde g. Sch. v ječo dolžnikom pripravljeno.

Nek gospod Anton Mačnik, videvši to zadrego, jame g. Sch. nagovarjati, naj „Draupost“ proda in hodi tako dolgo semtertje, da je g. Rossbacherja pripravil na voljo „Draupost“ kupiti — za 2000 gld. G. Rossbacher, tergovec in posestnik, ki se s časniki nikoli ni pečal, pristavi in pove, da kupi „Draupost“, ako g. Einspieler stopi ž njim v društvo. Zdaj je jel g. Mačnik tiskati in siliti v E., naj stopi v to družbo, — pa E. se brani več dni stano vitno in še le v saboto, to je 16. sept., ko je ob 4. popoldne g. Sch. čakal zapor, dal se je pregovoriti in „Draupost“ je bila kupljena. Poglavitna pogoja, ki sta bila sprejeta in poterjena, sta bila: da se g. Sch. plača 2000 gld. in da on ostane prvi pomagavec pri vredovanju. 700 gld., katerih je bilo treba, da se poplača najsilnejši dolg, plačal je g. R. še tisti den, drugih 1300 gld. pa ima g. Sch. dobiti prve dni prihodnjega meseca oktobra. To sta gg. R. in E. storila iz golj usmiljenja do uboge Sch. družine in lahko bi si bila nov časnik napravila za 2000 gld., — ravno zavoljo tega pa sta si nakopala toliko sitnost in sta bila obrekovana tako nesramno, da sta bila prisiljena pomoči si iskati pri sodnji.

To se je pa godilo takole: V nedeljo po storjenem kupu, to je 18. sept., pride sam od sebe g. F. F. Hofman iz Belaka, kateri je g. Schleichertu nekaj časa „Draupost“ tiskal, v hišo k. g. Einspieler-ju, in ga praša, ali je res, kar se govori, da je on in g. R. „Draupost“ kupil? Ko mu to g. E. priterdi, praša dalje, za koliko sta jo kupila? Dalje še poprašuje, ali sta mu že ves denar štela? G. E. pošteno in odkrito pove, da ima g. Sch. še 1300 gld. dobiti. Po tem se g. Hofman poslovi, vloži pri deželnej sodnji pritožbo in 23. sept. pride od sodnije prepoved na 586 gld. 18 kr., ki se morajo g. H. plačati. G. Sch. pa je le tirjal za ves denar in pobotnico prinesel, v kateri poterjuje, da je čisto plačan in nima beliča več pri g. R. in E. iskati, — da! celo pritožbo je napisal, v kateri naj g. R. deželni sodnji naznani, da je g. Sch. že ves denar na roko prejel in da torej g. H. nima nič pri njem iskati. Tega lažnjivega in krivičnega dela se pa gg. kupca za noben denar nista hotla udeležiti in v prepoved djanih 586 gld. 18 kr. splaćati g. Schleichertu. Zavoljo tega postavnega in poštenega djanja nastala je prva zamera in jeza.

Druga zamera in jeza je pa zavoljo dopisovanja v „Draupost“. Precej skonce je g. Sch. mislil in je tudi večkrat izrekel, da novi vrednik „Draupost“, g. A. Mačnik, ne bode za nič in da bode gotovo skorej na to prišlo, da bode spet on (Sch.) „Draupostin“ vrednik. Zatorej ni donasal obljubljenih in potrebnih dopisov ali celo nič ali pa ne ob pravem času, in če jih je prinesel, bili so pisani, da jih je bilo treba skorej do celega popravljati in prenarjati. Potem je pa hudo razsajal zoper vrednika, da mu sestavke tako pristriga in pokvarja, da tega ne more terpeti in da bode vse pustil, ako ne bode drugače. Pa vse to ni bilo res; v 6ih listih si je prislužil pri „Draupost“ 38 gld. 42 kr., kakor od njega samega pisana pobotnica dokazuje.

„Draupost“ pa je vendar le redno izhajala in ni se godilo, česar je g. Sch. pričakoval; g. M. je ostal vrednik, g. Sch. pa je „Draupost“ pustil do celega, in združil se z ravno tistimi ljudmi, kateri so mu hotli pred nekimi tedni vrat zaviti — stopil je za dopisovavca in pomagavca k „Alpen-

blätter!“ — Jel je posebno g. E. obrekovati in pisati: da ga je E. osleparil, za več kot 500 gld. pripravil, svojo besedo in pogodbo prelomil in vse to tako debelo in strastno, da g. E. ni mogel molčati. G. E. ga je prositi dal po prijatlih, po njegovej ženi, prosil ga je sam in roke pred njim sklepal, naj prekličje, — pa vse je bilo zastoj. G. E. je naposled prisiljen tožil in 15. dec. to je minuli petek, je bila obravnava, ki je trpela od 9ih do ene, in od 4. do 6. ure zvečer. V saboto ob 11. se je razodel sodni sklep, ki se glasi, da sta g. Schleichert in g. Krasnik dolžna obrekovanja, in da se prvi obsodi za dva, drugi za en mesec v zapor; da se imata tudi vsake 14 dni postiti in obravnave stroške plačati. G. Girnkoli, lastnik „Alpenblätter“, je za nedolžnega spoznan. G. Sch. in g. K. sta naznanila pritožbo pri višej sodnji.

Jako se čudimo, da naša „Celovčanka“ od te razzodbe ne ve besedice povedati, med tem ko vsako malenkost, če se tudi po noči zgodi, koj drugi dan naznani. Da bi jo bil le tu spomin zapustil, si ne moremo misliti, tolikanj manj, ker gre tu za čast in poštenje! Čudom se tudi čudimo, kako je mogoče, da „Celovčanka“, vladin list, ki nad čerto zagovarja in brani vladine namere, pod čerto tako strastno napada in pobija Slovence in njihovo delovanje. Ali je to hvalisani sad nemške kulture? „Erklärt uns, Graf Oerendur, diesen Zwiespalt der Natur!“

Od Savine. (Nekaj času primer nih opombic in kažipotov za nar. poslance.) V poslednjem svojem dopisu sem omenil tudi parlamentarne borbe v štajerskem dež. zboru, in kako sta uboge Slovence tepla posebno Kaiserfeldov Blagatinšek in dr. Waser. Prekosila sta zares še dunajskega Avgusta in Naceta, v prav ne-parlamentarni obliki, in čuda, da pervosednik grof Gleispach ni našel besedice, s katero bi jima bil povedal: „Gospoda, s takimi cepci se ne mlati nasprotno mnenje v štajerski „Landstube“, — pa kaj bi kaj takega pričakovali, ker „similis similibus gaudet“, ali po domače: „Vrana vrani oči ne izkljuje!“

Med tem so nam časniki čudno novico prinesli, — g. Waser je bil koj drugi dan po silni mlatvi Slovencev od Njih Veličanstva našega presvitlega cesarja od svoje visoke službe odstavljen. Mi nismo taki, da bi se nesreče bližnjega veselili, ali omeniti tukaj hočemo, kako čudna je osoda človekova! — Ko je v III. seji dež. zbora štajerskega g. Waser za Hermanov predlog zastran vpeljave slovenščine v šole in urade tudi glasoval, izrekel se je potem proti nekemu znanemu slov. rodoljubu takole: „Glejte, vi Slovenci ste krivi, da nisem postal pervosednik dež. štajerskega nadsodništva, ker sem se za vas poganjal v dež. zboru, — to so mi na Dunaju hudo zamerili.“ Sedaj so mu pa na Dunaju zamerili, da ni glasoval z narodnim poslancem dr. Razlagom zoper adreso!*) Dva druga uradnika, tudi slovenska poslance, ktera sta, kakor slov. ljudstvo pravi, ker opravljata posel pismovodjev — za „šribarja“ pri dež. zboru, imela sta bolji nos; tudi svitli vladika labodski, akoravno niso največi prijatel narodnih prizadev, zadeli so černo in ušli med nemške „Pappenheimerje!“ Kako je kaj slovenskima uradnikoma, dr. Muleju in Karničniku, bilo pri sereu, ko sta zaslišala osodo Waser-ovo, si lahko mislimo. V načelu ne odobravamo ravnanja visoke vlade, da tako veže svobodno mnenje; ali to je zopet zakrivila Šmerlingova sistema, ktera je z vsakterimi pripomočki tiščala uradnike v dež. zборе.

*) Mi nismo dr. Waseru nikdar verjeli, da je res naroden mož! On je dete 19. stoletja, oče mu je — izem. Vsakikrat po sejah dež. zbora je prišel v Petuj, Ormuž, Lutomer, kjer je bil od nemškutarjev izvoljen za poslance in se je dajal dobro kaditi ali fetirati, imevši svobodne napitnice in zraven sebe pripravljene dopisovavce svoje popularnosti v „Tagespošto“, veternjačo prve verste! Dopsnik

Tedaj jim pa tudi druga ne ostaja, kakor poslanstvu odreči in zopet k svojim „aktom“ podati se! „Rückständov“ bodo brez dvombe dosti našli in dela hvaležnišega, kakor je pa v deželnem zboru, ker negotovo stanje dež. naših razmer je tudi veliko krivo pomnožajoče se revščine, iz ktere izvira večina hudodelstev. Ker upamo, da bodo skorej njihovi stoli v dež. zboru prazni, treba nam je koj misliti, da dobimo neodvisne, samostalne poslance! Bog daj, da bi ta „oratorisches Wetterleuchten“, kakor Schuselka dobro pravi, skorej zginil, saj ta blisk, ako ravno udari, vendar ne napravi požara! Vlada pa bode djala vse te adrese v dež. zboru arhiv, in za sto let jih bode zobal le še kakošen zgodovinar in dobil po njih prav terpko zobe. Saj pa tudi za drugega niso!

V Gradcu. („Protestanti“ in njihove namere, kaj nas učé? G. pl. Waser in kdo je mar?) Debate o adresah zoper sept. manifest so zdaj skorej po vseh deželnih zborskih končane, in če se ozremo na nje, reči moramo, da so centralisti in avtonomisti dosti dosti prazne slame zmlatili. Smilijo se mi skorej vsi gospodje, ki so se gotovo s svojimi govori cele noči trudili, in zdaj nič drugega ne čujejo kot da večina ljudstva in tudi vlada kaj malo mara za njih adrese. Škodovale torej te debate Slovanom gotovo ne bode, temveč še hasnile jim bodo, kajti dale so nam priliko malo globokeje pogledati za kulise ali stene nemškega liberalizma. Posebno smo imeli mi Slovenci priliko učiti se na štajerskem deželnem zboru, česar se imamo nadjati od nemško-liberalne stranke, od stranke, ktera nam celo očita, da smo antimonarhični in antidinastični, ktera nas še noče spoznati za narod, in pravi, da so nas naši prvaki še le pred petimi leti iznašli!

Ove gospode, ki nam očitajo, da smo antidinastični in antimonarhični, samo prašam, kje bi bila Avstrija, če bi Slovani leta 1848 na isti način bili monarhični kot so bili Nemci? Dela pričajo! Nemški liberalci pa imajo le lepe besede!

Posebno čudno se mi zdi o g. M. Kaiserfeldu, ki zmiraj pravi, kako neizmerno ljubi svojo štajersko domovino, da se ni bolje seznanil ž njeno zgodovino. Učil bi se bil tu, da so Slovenci malo starejši od 5 let, in da so oni starejši posestniki naše dežele, Nemci poznejši prišlici. Morda si je pa mislil, da, ako svet misli, da je slovenski narod še le 5 let star, nihče mu tudi ne bode mogel očitati da so bili njegovi dedje Blagatinški priprosti Slovenci; česar se pa, kakor je videti, on strašno boji. —

Tukaj se je silen hrup vnel, ko se je zvedelo, da je pl. Waser odstavljen od svoje službe kot državni pravdnik, ter da se ima vvrstiti v sodniški kolegij više deželne sodnije. Se ve da se mu je po mnenju centralistov zgodila neizmerna krivica, če tudi je „Wiener Abendpost“ v posebnem članku prav temeljito dokazala, da je vlada v tej reči po pravici ravnala. Meni se vsaj zdé, da bi bil nekak samomor, če bi vlada pripuščala, da se nasprotna stranka množi in jači ž njenimi uradniki. Vsi vpijejo, da je Šmerling vsakemu uradniku pustil prosto politično mnenje. Ne vem, ali so centralisti zares tako kratke pameti, da bi se ne spominjali, kako je opozicijske uradnike prestavljal, od ene strani cesarstva v drugo, kar je gotovo hujši od tega, kar se je Waserju zgodilo. Znano je pa tudi vsakemu, kako je sicer ravnal s svojimi nasprotniki. Kdor bi hotel zračuniti zaporne in denarne kazni zavoljo političkih pregreh pod njegovo vlado, moral bi že znati malo više matematike! In če bi bil tudi svoje opozicijske uradnike celo pri miru puščal, vendar je za občno korist gotovo bolje, če se nekteri uradniki, ki vladi ovire delajo, odstavijo, kakor pa da se ne vredni in nezmožni privrženci ministerstva na najviše službe postavljajo, kar se je pod Schmerlingom tolikokrat zgodilo.

Pa ne samo nevolje tudi strahu je ta dogodba dosti napravila. Marsikteri poslanec, ki je uradnik, boji se, da si je s svojim obnašanjem tla pod nogami podkopal, in da iz že dolgo zaželene „Landesgerichts-raths-stelle“ zopet ne bo nič. Če bi se bilo to prej zgodilo, ne vem, če bi ne bil eden ali drug izmed poslancev, ki je pri glasovanju o Kaiserfeldovem predlogu tako moško „ja“ zavpil, drugače glasoval.

Še nekaj bi rad g. Waseru omenil. On je namreč v svojem govoru protestoval zoper to, da se poslanca Herman in Razlag vedeta, „kakor da bi imela onadva sama pravico zastopati Slovence“. Iz ovega članka v „W. Abendpost“ se pa lahko uči, da nima tudi on samo pravice, timveč da je sveta njegova dolžnost, zastopati mnenja in želje svojih volivcev to je Slovencev. Ali sta mar gg. Herman in Razlag kriva, da drugi južnoštajerski poslanci ne spolnujejo svojih dolžnosti?!

Deželni zbori.

Koroški. V 11. seji je zbornica čez prošnjo deželnih uradnikov, naj bi se vse deželne službe le dež. uradnikom oddajale, prestopila na dnevni red, in tu je bilo najprej na versti odborovo sporočilo, kako naj bi se žandarmerija prevredila. Zbornica pa je sprejela nasvet, po katerem se dokončno posvetovanje o tej zadevi za nekaj časa odloži. Potem je prišel na versto proračun zemljiščno-odvezne zaloge, ki je bil po predlogu dotičnega odbora odobren. Tu se je zvedelo, da se zemljiščno-odvezna opravila, če bo vse po sreči šlo, končajo l. 1866, da ima dežela zdaj dolga več kot 1 mil., ker se je prepozno z razdelitvijo davka pričelo, da je treba doklado na 28 odstotkov povisati in v tridesetih letih 4 milijonov gld. plačati, — kar je res veliko!

Štajerski. Seja 14. t. m. bila skorej tako zanimiva kot ova 2. dec., kajti pokazala je, da nemški liberalci še ne mislijo zapustiti pot demonstracij.

Prvi predmet dnevnega reda je bilo sporočilo dež. odbora o fevdih. Dež. zbor je potrdil predlog dež. odbora po nekterih spremembah, ktere je dr. Rechbauer nasvetoval. Sicer se je pa tudi pokazalo, da nemški liberalci sami ne vedo, kakšni predmeti spadajo v področje državnega in deželnega zbora. Zvedeli pa smo danes, zakaj se nemška stranka tako poteguje za oži drž. zbor.

Dr. Flekh je namreč rekel, da je ovi zbor kompetenten, poslance v oži zbor voliti, ker — Nemci tamkaj največ pravic dosežejo. Drugi predmet je bila volitev dveh državnih poslancev mesto odstopivših dr. Mörttlna (naj v miru počival!) in Hutera. Najprej je govoril vladin zastopnik, dokazuje zboru, da se imajo drž. poslanci (po §. 19.) še le na vladin poziv voliti, ter opominjal zbor, da bi bilo bolje, ako se ne volita že zdaj drž. poslanca. Govorila sta kakor navadno prvaka ustavoljubne stranke: Kaiserfeld, Rechbauer, le Waser je molčal! Oglasil se je pa tudi znani slavofag (slavožerec) Carneri, ki je v dolgem govoru, ktere ga je precej dobro naučil (le sem ter tje ga je zapuščal malo spomin) povedal, da dobro razločuje prenapete Slovence od slovenskega naroda *) in se trudil dokazati, da ima deželni zbor pravico brez vladnega poziva voliti državna poslanca.

Naša narodna poslanca sta pa govorila zoper volitev. Gosp. Herman, kateri je za besedo poprijel kmalo po vladinem zastopniku, podpiral je vladinega zastopnika, rekši, da, ako bi samolastno volili, ravnali bi brez mandata; da bi bila volitev samo demon-

stracija zoper vlado, za to pa je sedanji čas preresen. Naznanil je tudi, da on in njegov prijatelj dr. Razlag ne bodeta volila, in se tudi ne dala voliti, ter predloži, da naj se prestopi k dnevnomu redu. Ker njegovega predloga nihče razun Razlaga ni podpiral, padel je, prej ko se je o njem glasovalo. Herman in Razlag sta šla iz dvorane in izvolila sta se gg. Plankensteiner in Feyrer za državna poslanca. Med Hermanovim govorom je nekdo izmed poslušavcev zaklical „dobro!“ Dež. glavar je protestoval; kajti poslušavci nimajo v zbornici pravice kazati niti svojega dopadajenja niti nedopajenja. Gotovo bi bilo to pametno, če bi se g. dež. glavar le enakopravnosti držal. V seji 2. dec. so nemški poslušavci „oho“ in „pravo“ klicali, celo ploskali in teptali, pa dež. glavar jih ni grajal. Morda pa le slov. klici njegova ušesa tako bolijo?!

Kranjski. V 10. seji je odobrila zbornica prevdarke in sklope računov zemljiščno-odvezne zaloge, predloga za razdelitev mestnih davkov in povračilo navprečnega denarja zagrebški bolnici, v kterej so se zdravili kranjski bolniki, v 11. pa prevdarke domestikalnega fonda za l. 1866 in predlog za povračilo šolskih stroškov cesarski blagajni, tisti pa, ki se tiče odškodovanja dež. zaloge, bil je izroččen fin. odseku.

Goriški. V seji 13. t. m. je zbor poterdil sklepe računov za l. 1864 po nasvetu fin. odbora, ravno tako tudi proračun dež. zaloge; zastran 72.818 gld., ki zalogi primanjkuje, pa sklenilo se je, naj se po 18% dokladi k neposrednim davkom naberó. — Potem je prišel na versto Vinklerjev predlog o preuredbi volilnega reda. Na Goriškem namreč ni pravih velikih posestev ali dober, volilni red pa je vendar za nja odločil 6 glasov, kar pa ni pravično. Vinkler je tedaj nasvetoval, naj se velikemu posestvu, ker nima pogoja za volilno pravico, vzamejo 4 glasi ter prelože na kmečke občine, ki so premalo zastopane. Ta okoliščinam kaj primerni predlog se je izročil posebnemu odboru 7 poslancev. — V tej seji je tudi domoljubni poslanec g. Černe predložil, naj se zaupnica do vlade napravi, v kar je tudi zbornica privolila.

Isterski zbor je 11. t. m. odločil poseben odbor, ki se ima posvetovati o novi kmetijski šoli, ki jo je zbor sklenil v Kopru napraviti. — 12. je bil veliki obed pri g. dež. glavarju. Izmed napitnic, ki so se glasil, je spomina vredno to, kar je govoril škof Dobrila o državopravnih zadevah in porazumljenju in je bilo z občno pohvalo sprejeto. — Pri adresi pa vendar ne more vse prav biti, ker Kurandu zelo dopada in jo on celo dvoumno (zweideutig) imenuje. Kaj neki je to?

Dalmatinski. O tem zboru se še ne sliši dosti. Vendar pa je to, kar se čuje, veselo, namreč, da ni ne le od nobenega razpora glasú, timveč da se celo vladin zastopnik prav prijazno obnaša in z narodnimi poslanci v narodnem jeziku občuje, kar poprej ni bilo. Znani g. Lapena, Šmerlingov ljubček, se je poslanstvu odpovedal, neki zato, ker se ne vjema z načeli sedanje vlade. Gotovo mu bodo slovinski Dalmatinci za to hvaležni, ker on je bil prav za prav tisti klin, ki se je med vlado in med vselej zvestim narodom vsadil!

Hervški. Dozdaj so bile že tri očitne seje, potem ko só se spet med seboj porazumili in zedinili. Najprej se je tu prebral kraljevski reškript (pismo), po katerem je izvoljen kardinal Havlik za namestnika (locumtenens) banske časti in pervosednika dež. zboru, potem sta bila imenovana dva nova podpervosednika — gg. Šuhaj in Subotić — in 4 bilježniki ali notarji — gg. Ternski, Veber, dr. Polit in Urpani — in kar je posebno pomniti, je to, da so koj k prvi seji poslanci škofa Strossmajerja

na dom iskat šli in ga sijajno v zbornico spremili in da je on potem v drugi seji o državopravnih zadevah govoril in septemberski manifest imenoval čin ali delo velike modrosti, pravičnosti in velikodušnosti, kar gotovo kaj dobrega pomenja.

Tudi se je sklenilo posebno reprezentacijo (predstavka) do Nj. veličanstva kralja poslati, v kterej se naznanjajo novoizvoljeni zborničini častniki, dalje prošnja, naj bi se banskim prisednikom njih pravice vzele, in še posebno zaupno pismo, ktero bode odbor 12 poslancev izdelal. — Zbornica se je v 5 odsekov razdelila, ki so si tudi že pervosednike in pervodnje izvolili.

Ptuje dežele.

Piše se, da bode Ruska svojo vojaško sistemo vredila po pruskej.

Pruski derž. zbor se bode v začetku prihodnjega leta sklical. Bismark še vedno dela po pravilu: „Moč ali sila velja več kot pravo!“

Gerška dobi spet novo ministerstvo. Deligorgevo ni moglo delj ko 14 dni vladati! V deržavi gre neki vse vprek, — najberže pa tudi ne bo prej miru, da dobi Gerška svojega narodnega kralja.

Belgijski kralj je bil 16. t. m. kaj sijajno pokopan. Dozdaj je še v deželi vse mirno in ministerstvo vlada tako dolgo, da poterdi zbornica novega kralja, kar se je beržkone že zgodilo.

Sporočilo pervosednika Johnsona do derž. zbora (kongresa), ki se je 30. nov. pričel, je kaj važno pismo. Dasiravno v mirnem duhu pisano vendarle graja angleško politiko, Francoze pa zavrača na politiko znanega pervosednika Monroe, po kterej gre Amerika Amerikancem, itd. Ne ve se, kaj bo Napoleon k temu rekel in kaj bode z mehikanskim cesarstvom.

Angleške sodnije so že nekaj Fenijanov obsodile, njih glavar, Stephens po imenu, pa jim je iz ječe ušel.

Duhovske zadeve.

Lavantinska škofija: Visokoč. g. stolni dekan M. Pikl je izvoljen za stolnega prošta.

Slavno vredništvo!

Ko sem v 93. listu verlega Vašega „Slovenca“ čital žalostni popis nesreče in revščine, v ktero je strašen požar pripravil 7 gospodarjev na Berdih, bil sem sklenil poterkati na dobra serca naših faranov, da bi z malim darom revežem pomagali. Ginljivi popis jih je globoko ginil in položili so v praznik M. D. devet gld. na oltar kerščanske ljubezni. Ker ne vem, pod ktero pošto spadajo pogoreleci, pošljem tebi, slavno Vredništvo! ta denar s prijazno prošnjo, poslati ga s priloženim listom preč. g. župniku Andr. Milarju, da ne bo ta milošnja kam zaromala, ampak da pride precej v prave roke.

V Volčeh pri Tominu 10. dec. 1865.

Pet. Kobal,
duh. pom.

Dunajska borsca 19. decembra 1865.

5% metalike	63.75
5% nacional	66.25
1860 derž. posoj	84.40
Bankine akcije	759
Kreditne „	158.50
London	105
Novi zlati	504
Srebro	10.525

*) Da bi nam vsaj bil povedal, kako, vendar bi se bili kaj novega naučili. Znabiti pa le on razumel pod slovenskim narodom slovenske nemškutarje? —